

HELEN
GILTROU

RAZDALJINA

Prevela
Sanja Bošnjak

■ Laguna ■

Naslov originala

Helen Giltrow

THE DISTANCE

Copyright © Helen Giltrow 2014

Translation copyright © 2015 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

RAZDALJINA

PROLOG

DAN DVADESET PETI: SUBOTA

Karla

U kosi imam krvi. Dvanaest sati, a ja još u kosi imam krvi. „Jesi li dobro?“

Policajka koja stoji kod vrata zuri mi u lice u ogledalu kupatila. Krši pravilo: naređeno joj je da ne razgovara sa mnom. Možda je mislila da ću se onesvestiti.

Sinoć su mi oduzeli kaput, na licu mesta: krv je natopila tkaninu. I na licu sam imala krvi, a ona na rukama mi se zavukla čak i u napukline oko noktiju – doktor koji me je pregledao očistio je veći deo pre nego što me je proglasio spremnom za razgovor. Ostatkom sam se pozabavila čim sam mogla i ne obazirući se na bol, gotovo sam izgulila kožu da bih je očistila.

Niko mi ništa nije rekao za kosu.

Prebiram po njoj zdravom rukom. Smeđasti ugrušak mi je slepio vlasi. Bar da imam makaze. Odsekla bih ih.

Nemoj da misliš na to. Nemoj.

Deset je sati, subota ujutru. Tako kaže moj sat; bez njega ne bih mogla čak ni da nagađam. Poslednji put sam spavala, nekoliko isprekidanih sati, u četvrtak. Četvrtak... Tada smo

imali plan. Prestala sam da se zavaravam kako držim sve konce u svojim rukama, ali barem smo imali plan. Videli smo izlaz iz svega ovoga.

Sad sam ostala samo ja, u toaletu policijske stanice, nameštam kosu, pokušavam da se ne obazirem na čvor u grudima, trudim se da se priblerem i držim svoje priče. Koliko puta sam ponovila sve pojedinosti u glavi? Ali ništa nije kako sam zamišljala.

Otkako sam odrasla, čitav život sam posvetila traženju informacija, proučavanju obrazaca; podacima i čvrstim činjenicama. I ovo je samo još jedna činjenica, zar ne? I tako ću i proći kroz ovo, tako ću ostati profesionalna, nepristrasna.

Ali boli. Nisam mogla ni da pretpostavim koliko boli.

Policajka mi i dalje zuri u odraz.

„Dobro sam“, kažem. „Zaista. Hvala.“ Pokušala sam da joj se osmehnem, ukoso, preko ogledala, namršteno i mlitavo.

Skrenula je pogled. „Bolje da se vratimo“, rekla je.

Na stolu za ispitivanje, na hladnoj kafi u plastičnoj čaši pored mesta na kome sam sedela stvorila se zelenkasto-bela pena. Stomak mi se okreće i odgurnula sam je od sebe. Policajka je smesta ponudila: „Da vam donesem drugu?“

„Ne...“ Previše odsečno: samo je ljubazna. Probaj ponovo. „Hvala, ne.“

Uzela je čašu, izašla i za sobom zatvorila vrata. Napolju na hodniku, čuli su se glasovi, a zatim je zavládala tišina. Ostala sam sama.

Više od svega želim da spustim glavu na sto i zajecam.

Ali vratiće se svakog časa, sa pitanjima. *Samo još jednom, Šarlot, od početka.* Šta sam videla? Šta sam čula? Proveravali su

pojedivosti iz raznih uglova, ne bi li uočili deo koji se ne uklapa. Zato što su morali biti sasvim sigurni koliko znam; ili ne znam.

Zato ću početi ponovo, od njihovog početka, tako da priča deluje uredno i sadržajno; a moja uloga u njoj potpuno nedužna. Ali ima i drugih početaka.

Pre osam godina: stranac koji sedi u skladištu sa jarkim svetlom uperenim u lice, stranac koji bi trebalo da bude uplašen, ali nije bio.

Ili osmi decembar, pre samo nešto više od godinu dana: žena u tamnom kaputu koja prolazi kroz hodnik, bezizraznog lica.

Ili sredi u januaru pre manje od četiri nedelje, kad me je Sajmon Johansen pronašao i kad sam saznala za nemogući posao.

PRVI DEO

DAN PRVI: SREDA – DAN DRUGI: ČETVRTAK

Karla

Oduvek sam znala da će me prošlost možda stići, uprkos svim merama predostrožnosti, lažnim tragovima, falsifikovanim istorijama i svemu ostalom što sam preduzela da se udaljim od nje.

Ali ne ovako.

Desilo se dok sam stajala na pauzi u baru Kraljevske opere i ljubazno slušala krupnog bankara kako obrazlaže pravilno postavljanje završnog čina *Sumraka bogova**: podigla sam pogled i tog trenutka moja dva života – koja sam tako pažljivo držala odvojenim – naletela su jedan na drugi poput tektonskih ploča i čitava prostorija se zaljuljala.

Muvao se oko obližnje grupe, ali neznatno izdvojen: nije bio s njima, mada biste lako mogli pomisliti da jeste. Lepo odelo, kravata, opušteno držanje čaše šampanjca u desnoj

* *Götterdämmerung* – opera nemačkog kompozitora Riharda Wagnera. (Prim. prev.)

ruci, čak i frizura i stav, prikazivali su ga kao nekoga ko tu pripada. Samo sam ja znala da nije tako.

Dve godine. Dve godine i samo jedan razlog zašto bi bio ovde. Došao je po mene.

Treptaj – da savladam zaprepašćenost – a onda sam se okrenula sagovorniku, nasmešila mu se i prikladno odgovorila. Ali krajičkom oka sam se trudila da ga ne ispustim iz vida. Morala sam da ga motrim, kao da je neka nepredvidljiva životinja, možda čak i opasna. Želela sam da se okrenem i zagledam. Ali tu sam bila Šarlot Alton – učtiva, bogata, dokona Šarlot Alton – a ona nije imala pojma ko je čovek koga sam upravo videla. Umesto toga, morala sam da se namestim tako da motrim na gomilu preko bankarevog ramena. Za to vreme, on je nestao.

Pažljivo, neprimetno, pogledom sam prečešljala prostoriju.

Predstava je bila rasprodata i bar – najveći u operskoj kući, nalik na džinovski viktorijanski staklenik pod visokim zaobljenim krovom – bio je krcat, stolovi i na severnom i na južnom balkonu bili su puni i ljudi su se okupljali oko kružnog bakarnog pulta glavnog bifea. Previše muškaraca u tamnim odelima koji su mogli biti on, ali nisu. Talasasta ogledala na zidu udvostručavala su veličinu prostorije, u njima su se ogledali raskošni gvozdeni ukrasi sa ogromnog lučnog prozora i pretvarali su gomilu u opšti metež. On i njegov odraz izgubili su se u njemu. Na vrhu zida prekrivenog ogledalima stakleni pravougaonik balkona gornjeg bara kao da je plutao iznad nas: ljudi naslonjeni na njegovu ogradu ličili su na izložene predmete. I tamo sam pogledala. Nije bio ni među njima.

Ali ovde je, negde, i našao me je. Naravno da jeste. *A ko je za to kriv?*

Oglasilo se petominutno zvono. Unaokolo se čaše iskapljuju. „Dozvolite mi.“ Bankar je preuzeo moju, ali kad se

okrenuo, drugi član našeg društva, viši gradski pravobranilac, spustio je ruku na moju. „Šarlot, nadao sam se da ćemo porazgovarati – hoćemo li?“ I tako sam pošla za njim da se pridružimo strpljivom komešanju ka dvorani, i smeškala sam se, i motrila, dok mi je krv snažno bubnjala iza očiju.

Iako sam tražila, nisam ga spazila sve dok se nije našao kraj mene. Nije me ni pogledao, ali ruka mu je pronašla moju. Zatim je nestao, stopivši se sa gužvom oko mene.

Pravobranilac i ja smo krenuli hodnikom prema *Grand tajeru*.^{*} Pravobranilac je bio u odboru dobrotvornog društva, u planu je bila aukcija, možda sam mogla...? Predmet mi se našao u zatvorenoj ruci. Bio je lepljiv i topao od znoja kad sam ga, dok sam sedala na svoje mesto, gurnula u torbicu.

Bio je to sićušan božićni ukras, mala crveno-ljubičasta drangulija od koje mi je ostao sjajan trag na koži dlana.

Svetlo se ugasilo. Počeo je poslednji čin. Vagnerova priča o lažnim identitetima, pogaženim obećanjima, izdaji i ubistvu jurišala je ka kraju. Jedva sam obraćala pažnju.

Ukras je bio poruka, unapred dogovoreni znak, pre mnogo godina na brzinu smišljena šifra. Sajmon Johansen je želeo sastanak. Ali ne sa uzdržanom, lepo vaspitanom Šarlot Alton. Tražio je sastanak s Karlom.

Laki izgovori su dolazili i netraženi. *Mesecima nisi bila ni blizu klijenata. Ispala si iz igre. Pošalji Krejgija. On će se time pozabaviti. Zato ga plaćаш.*

Besmislena rasprava. Svakako ću otići.

* * *

^{*} *Grand Tier* – naziv restorana u Metropolitan operi u Njujorku. (Prim. prev.)

Rani sati narednog jutra. Hladnoća kao krupan pesak bode oči.

Na glavnom putu ovog dela istočnog Londona nalaze se poslovne zgrade sa staklenim pročeljima i novoizgrađeni objekti lake industrije, a u daljini kule Dokova – među njima i moja zgrada – svetlucaju kao iz bajke, ali odavde se ne vide i kao da se nalaze u drugom svetu: izgoreli kombi se srušio na svoju osovinu kraj sporednog puta, a slivnici su zagušeni smećem.

Jedna kompanija za zabavu koristila je to mesto kao skladište: za rasklimatane ringišpile, otrcane ulične ukrase. Polomljene mašine zakrčile su dvorište kao fosilizovani ostaci praistorijskih zveri: džinovska okamenjena hobotnica sa raširenim pipcima, parče tračnica nalik na zakrivljenu kičmu tiranosaurusa. Unutar skladišta, moćne fluorescentne cevi slale su mutno svetlo preko prolaza i osvetljavale razlupani vašarski autić još sa šipkom i obojenom tablom sa rečima KRAJNJE UZBUĐENJE.

Bio je januar, stajala sam tu već dvadeset minuta i bilo mi je hladno. Možda mi je zato i promaklo.

Ne pokret. Pokret bih uočila. Jednostavno je bio tu, u tami, posmatrao me.

„Žao mi je“, izgovorio je, ali svejedno sam uhvatila sebe kako uzdišem.

Kao da je sve vreme bio tu, među iskeženim plastičnim Deda Mrazovima, malim harmonikama, kineskim novogodišnjim zmajevima, i zapazila sam ga samo zato što sam preusmerila pažnju. Ili kao da se postepeno tu stvorio, kao trava koja raste, ili prašina koja se skuplja: senke zgusnute u ljudski oblik.

Imao je trideset osam godina. Visok oko metar devedeset, s vitkim mišićima trkača na duge staze. Doteran izgled je nestao; odelo mu je sad bilo neugledno, nepoznato, sat jeftin. Zglobovi na rukama su štrčali, prošarani ožiljcima.

Kao i uvek, u oči mi je upala njegova mirnoća.

„Želeo sam da budem siguran da smo sami“, rekao je. Glas mu je bio tih, ljubazan. Ravni, severnjački samoglasnici odavali su mu poreklo; ništa drugo.

Prošle su dve godine otkako smo se poslednji put videli. Filding nije mogao da mi kaže kuda je otišao. Tragovi su mu se izgubili u Amsterdamu. Kasnije glasine su se pokazale bezvredne. Gotovo sam poverovala da je mrtav. Ali evo ga.

Dakle, zašto sada, posle toliko vremena? Zašto je sad došao da me nađe?

Umesto toga sam ga pitala: „Nisi isprobao broj?“, i zvučala sam smireno.

Odgovorio je: „Nisam poznavao čoveka koji se javio.“

„On radi za mene. Siguran je.“

Klimnuo je glavom, ali je odvratio pogled.

„Dve godine“, izgovorila sam. „Mislila sam da smo te izgubili.“

„Pritajio sam se.“

„Iz nekog naročitog razloga?“

Samo je slegao ramenima.

Šta želi? Do pre dve godine, ovakav sastanak bi značio da mu je potreban nov identitet, ili obaveštenje o poslu. Zato su ljudi dolazili kod Karle: neovlašćeno pribavljanje podataka, podmićivanjem, ucenom, hakerisanjem ili pravom fizičkom krađom; namerno uništavanje drugih podataka koji bi, kad bi ostali netaknuti, bili korisni službama za sprovođenje zakona; lažni identiteti, ili njihovo brisanje.

Nije moglo biti samo to, ne posle dve godine tišine. Ali možda je i on ispaao iz igre, možda je prestao da bude čovek koji...

„Pričaj mi o Programu“, zatražio je.

Malo duže ćutanje, to je bilo sve. Ali obučavala sam se predugo i preteško da bih pokazala bilo šta drugo.

* * *

Mogli biste ga nazvati zatvorom, ali nije ličio ni na jedan postojeći, osim zidova i žice.

Kad je Johansen nestao pre dve godine, Program nije ni postojao. Podignut je tek posle zatvorskih pobuna. Koje su došle posle recesije, i talasa kriminala, i pretrpavanja zatvora, i rezanja budžeta... Pet hiljada zatvorenika izbačenih iz pretrpanih zatvora i predatih na brigu privatnoj bezbednosnoj firmi, da se smeste – privremeno – u grupicu ispražnjenih ulica u predgrađu koje su bile pripremane za obnovu kad je došlo do privrednog sloma. Privremeno rešenje, naravno – ali privremeno rešenje koje bi moglo potrajati godinama, pa su mu prilepili kočoperno amerikanizovano ime i veb-sajt koji je veličao teoriju iza tog poteza.

I smislili su ogled.

„Kakav ogled?“, pitao je Johansen, mada je već morao znati odgovor. Na kraju krajeva, sve se nalazilo na internetu.

„Podučavanje kriminalaca kako da žive u samoupravnom društvu.“

„Samoupravno društvo sastavljeno od drugih kriminalaca.“

„Tako je.“

„A zauzvrat što učestvuju dobijaju...?“

„Veću ličnu slobodu i odgovornost u bezbednom okruženju.“

Ključeve za smeštaj. Pristup televiziji i novinama. Mogućnost da sede u samoupravljačkim telima, donose pravila. Obrazovnu podršku, stručnu obuku, pokretanje malog privatnog posla. Zdravstvenu negu, sportske objekte, čak i restoran. Tako je pisalo na veb-sajtu.

„Zvuči previše dobro da bi bilo istinito“, primetio je.

„Onda verovatno jeste.“

„Je li bezbedno?“

„Redovne patrole naoružanih policajaca obezbeđuju sigurnost i dobrobit svih stanovnika.“ Međutim: „Čarli Ros je otišao tamo kad se otvorilo. Među prvim grupama. Nastradao je u roku od tri meseca. Izašao je u komadima.“

Nije ni trepnuo. Naravno: znao je i to.

„Dakle, ko je tamo?“

„Uglavnom, kriminalci od zanata. Lopovi, reketaši, svodnici, dileri, trgovci belim robljem, ubice... ali ne i pedofili i teroristi.“

„Psihopate?“

„Zvanično, ne: ne može im se verovati da će uzimati lekove. Nezvanično? Na desetine, najmanje, možda i stotine. Svi uče da budu dobri građani.“

„Poznaješ ljude unutra?“

„Poznavala sam.“ Nasmešila sam se. Ledeno. „Više nismo u vezi.“

„Unutrašnji nadzor?“, pitao je.

„Kamere.“

„Komunikacija?“

„Fiksni sistem za zatvorenike, svi se pozivi snimaju. Nema mobilnih telefona.“

„Bezbednost?“

To pitanje mi je toliko puta postavljeno da sam na njega mogla da odgovorim dok trepnem; u trenu.

„Dvostruki zid: dvanaest metara iznad tla i devet ispod. Električna ograda, bodljikava žica, senzori za toplotu i pokret. Dvadesetčetvoročasovna straža na zidovima. Zabranjena vazдушna zona iznad. Sve podzemne cevi su zapečaćene od glavnog odvodnog kanala; njegov sadržaj se – *obrađuje* – dok prolazi ispod površine. Ni pacov ne bi mogao da izađe.“

„A da uđe?“

„Niko ne želi da uđe.“

„Šta ako ja hoću? Da li bi mogla da me ubaciš?“

Odgovorila sam: „Posetioci mogu dobiti ograničen pristup.“

„Više od toga.“

Više od toga? „Službena propusnica? Nešto što bi te uvelo kao čuvara – stražara?“

„Više od toga“, ponovio je, a zatim pogledao u mene...

„Kao zatvorenika?“

...a onda je ponovo skrenuo pogled.

Znači, posao. Antiklimaks sa oštrim ubodom ironije: posao, novi identitet mu je bio potreban samo za posao. Čuvari – stražari – radili su u timovima, po strogom popisu dežurstava; civilno osoblje je bilo jako zaštićeno. Samo su zatvorenici mogli slobodno da se kreću na tom mestu. Morao je da uđe kao zatvorenik, za ono što je namerio...

Neočekivan osećaj straha.

„Neizvodljivo je“, odbila sam.

Pogledao me je. „Jesi li sigurna?“

Prekini ovo odmah, jednostavno prekini. „Nemamo nika-kvog uticaja u toj kompaniji i ne možemo da upadamo u dokumentaciju zatvorskog sistema. Previše je dobro zaštićena. Veruj mi, pokušali smo.“

Nije odustajao: „Od ljudi koji hoće da izađu. A ne da uđu.“

Samo sam odmahнула glavom.

Zavladao je tajac, kao da smo imali još nešto da kažemo. Konačno, progovorila sam prva. „Je li to sve?“ Jedva приметно klimanje glavom. „Dobro, onda: ako ti ponovo zatrebam, upotrebi ovo.“

Predala sam mu karticu bez imena, samo sa telefonskim brojem. Pročitao ju je jednom, dvaput, i vratio je. Završili smo. Dve godine i ovo je sve što smo imali da kažemo jedno drugom.

Vratila sam karticu u džep kaputa. „Bolje da krenem.“

Nije se pozdravio.

Auto – ne mercedes koji je Šarlot Alton koristila poslednjih godinu dana, već limuzina sa tablicama posredničke kompanije – bio je parkiran u susednoj ulici. Robi je stražario pored njega, ruku prekrštenih na širokim grudima, sa oblacićima pare koji su mu izlazili iz usta na hladnom vazduhu, sa nakrivljenom prosedom glavom, i budno je motrio na svaki zvuk.

Prošla je godina otkako sam ga poslednji put zvala, otkako sam tražila da mi učini ovako nešto, ali on je za mrežu radio od samog početka i znao je pravila. Otvorio mi je vrata bez reči i nijednom me nije pogledao.

Sela sam na suvozačko sedište i osetila ga, taj kratki, prigušeni bol: *Trebalo je da ostaneš, trebalo je nešto da kažeš, trebalo je da pitaš...*

Odagnala sam ga. Odagnala sam i Johansenovu sliku kako stoji u senci i sluša udaljavanje automobila. Što se mene ticalo, već je otišao.

Preduzeli smo uobičajene mere predostrožnosti. Prošlo je četiri ujutru kad sam se vratila na Dokove.

Zgrada u kojoj sam živela gledala je na deo Zapadnoindijskog pristaništa, na severnoj strani Kanari Vorfa. Nekad su ovde istovarivali šećer, ali od industrijske prošlosti ostali su samo dva ogromna kрана na pristaništu, samo pristanište – drhtavi pravougaonik vode koji povremeno mora da se čisti od opušaka i papirnih čaša – i niz niskih skladišta od opeke, pretvorenih u barove za turiste i kancelarijske službenike. Sve ostalo je bilo novo, a moja zgrada je bila među najnovijima. U njoj su živeli bojažljivi bogataši: prevelike prostorije, jake bezbednosne mere, sve premreženo video-nadzorom. Bilo ju

je moguće hermetički zatvoriti u odnosu na spoljni svet; kod mene nisu dolazili nenadani posetioci. Čak i u ovo vreme, ispred zgrade se nalazio uniformisani čuvar, a unutra noćni portir iza bedema od prekidača i monitora. Pozdravili smo se klimanjem glavom dok sam prolazila kroz predvorje ka liftu.

Sa četrdeset prvog sprata, pogled je bio blistav – na kancelarije na Dokovima, preobraćena obalna skladišta Lajmhaus riča, okuku Temze i obrise Londona – ali kad sam večeras pogledala napolje, gotovo da ih nisam ni primetila.

Je li ga Filding pronašao u nekom mračnom kutku sveta? *Nesto je iskrslo, sine. Baš u tvojoj ulici.* Ili je samo odlučio da se vrati i tek tada otkrio da ga ovo čeka? Posao unutar zatvora. Delovalo je nemoguće.

Ponovo onaj osećaj straha: naravno da će pokušati to da uradi.

Ušla sam u sobicu koja mi je služila kao kancelarija. Uključila sam kompjuter, priključila hard-disk. Ukucala lozinke, pokrenula dešifrovanje i otvorila fajl koji godinu dana nisam pipnula.

Prvi klik je izbacio pet prstenova u boji, jedan u drugom – spoljašnja zaštita, unutrašnja zaštita, prvi zid, uzani pojas ničije zemlje, a onda drugi zid – sve podignuto oko crnog, praznog srca. Kliknula sam na središnju prazninu i pojavila se numerisana rešetka. Postavila sam kursor na jedan kvadrat, kliknula ponovo i kvadrat se raširio da ispuni ekran pojednostima: putevi i zgrade, kantina, zgrada za stručnu obuku, fudbalski teren. Još jedan klik i složena šema odvodnih cevi i električnih kablova proširila se ispod ulica kao vene pod kožom. Još jednom i ikonice su se raštrkale preko mape: nasumične oznake malih plavih dijamanata, zelenih tačkica, žutih kvadratića. Neki su označavali komandne centre ili osmatračnice; neki kamere i uređaje za prisluškivanje. Ostale jednostavno nismo umeli da odgonetnemo.

Počeli smo da sakupljamo podatke o Programu, sastavljajući ovu mapu, kad je mesto još bilo u fazi planiranja. I otkako je otvorilo svoja vrata, ljudi su dolazili po mapu. Samo što više nisu tražili mene, već Krejgija, i nisu dobijali mapu koju su želeli, već odgovor na pitanje: *Postoji li izlaz odande?*

Odgovor je glasio, još od pokretanja Programa, ne.

Ali Sajmon Johansen nije tražio to. Želeo je nešto drugo.

A ipak nisam pozvala Krejgija, iako sam znala da bi trebalo. Pozvala sam Fildinga.

Telefonirala sam preko linije koju niko nije mogao da prisluškuje. Osoba koja se javila na telefon samo je mumlala, ali bio je to on.

„Zdravo, Fildinže.“

Tajac koji se protegao na deset dugačkih sekundi. Zatim: „Karla.“

Jedna reč, ali Toni Filding je uspeo da je optereti nadmoćnošću i prezirom. Nikad mu se nisam dopadala – više je voleo mlade žene, i zahvalnije. A ja sam bila hladna kučka, zar ne? Na neki način to vas oslobađa.

Nastavio je: „Dakle, evo nas ponovo“, a glas mu je zvučao promuklo. Znači, još je pušio. „Rekao bih da si imala posetu.“ Zvučao je samozadovoljno.

„Zašto mu dozvoljavaš da to radi?“

Frknuo je. „Zašto ne? Brineš se da je izašao iz štosu? Mislim da će se brzo ponovo uigrati.“

„Posao u Programu.“

Rekao je: „Slušaj, želi da radi. Već sam mu rekao da je nemoguće. Ali on upravo to i radi, zar ne? Jebeno nemoguće. Možeš da se kladiš, Karla, uradiće to. Pitanje glasi, hoćeš li i ti?“

Prekini ovo. Prekini smesta. Ravnodušno sam ponovila istu tvrdnju. „Poznaješ sistem unutra. Ne možemo da ga provalimo.“

„Jesi li sigurna u to, Karla? Pa, to je tvoj izbor. Ima i drugih koji to mogu da obave. Ubaciće ga tamo. Naravno, oni nisu *pažljivi* kao ti, ali prosjaci ne mogu da biraju.“

Reči su mi izletele pre nego što sam stigla da razmislim. „Ne možeš da ga ubaciš tamo.“

„Samo me gledaj.“

„Džon Kvilan vodi Program.“

Ali on je odvratio: „Zaista, Karla? Dobri stari Džon Kvilan. Pobrинуću se da Johansen sazna.“

Kad se veza prekinula, vratila sam se u dnevnu sobu svog stana, prišla prozoru i pogledala dole: crna voda pristaništa mreškala se na mene.

Udalji se. Samo idi. Više ne živiš starim životom. Nisi više Karla i ništa ne duguješ Sajmonu Johansenu.

Ali nisam mogla.

Volimo da mislimo kako donosimo sopstvene odluke. Volimo da mislimo kako je sve svesno, isplanirano. Ali ponekad se odluke donose mimo nas, a mi to otkrijemo tek kad bude prekasno. Ponekad su granice nevidljive; prelazimo ih u mraku.

Pre nego što mi je Johansen rekao za posao. Pre nego što sam uopšte ušla u ono skladište...

Onog trenutka u operi kad sam podigla pogled i ugledala ga: budućnost je tada bila zapečaćena.

Negde u bezbednosnom sistemu Programa postojala je rupa i ja ću je naći, i iskoristiću je da ga ubacim. Jer ako to ne učinim ja, učiniće neko drugi, a oni mu neće čuvati leđa.

Džon Kvilan – profesionalni kriminalac, mafijaš, ubica – vodio je Program.

Džon Kvilan ga je želeo mrtvog.

DAN DRUGI: ČETVRTAK

Johansen

Jutro, tri sata i trinaest minuta, četvrtak. Ulica u severnom Londonu u takozvanom perspektivnom kraju, barovi i agencije za prodaju nekretnina polako su zamenjivali stare prodavnice sve za funtu i jeftine konfekcijske radnje. Ovamo ga je delimično prevezao taksi, pa noćni autobus, ali sad je išao peške: uobičajene mere. Snajperista iz navike smanjuje svet na razdaljine.

Tri metra nalevo, dvoje tinejdžera se grlilo na autobuskoj stanici i zamagljivalo vazduh oko sebe. Osam metara nadesno, pijanac je teturao po stazi preko puta, nesvestan hladnoće, zatim se pridržao rukom za zid i presavio se. Johansen je produžio. Šest koraka i čovek mu se izgubio iz vidnog polja. Čuo se zvuk povraćanja i iznad njegove glave nadzorna kamera se ravnodušno okrenula da snimi događaj.

Niko ga nije gledao.

Ponovo ju je video. Razgovarao s njom. Sad je nosio to sećanje kroz žučkastu pomrčinu gotovo kao neki predmet u rukama, s težinom i oblikom. Ponekad krhko, dragoceno – kao svetlo u njenoj kosi, okretanje glave – ali nikad zadugo.

Prešao je ulicu, prošao pored redova kuća, i promenilo se u nešto oštro, korozivno, kao pogled u njenim očima, trenutak nakon što ga je ugledala.

Pogrešno je shvatio, zar ne? Mislio je da će biti drugačije, ali pogrešno je shvatio.

Presekao je sporednim putem, skrenuo desno i hodao sve dok nije došao do prve visoke viktorijanske kuće u nizu. Manje od pet minuta odatle ulice su bile prepune građevinskih kontejnera, ali renoviranje dovde još nije stiglo: bilo je previše interfona na ulazima, previše kanti i polomljenih bicikala i starih sofa u prednjim baštama, i kroz ulazna vrata podrumskog stana dopirao je poznat miris vlage.

Unutra, zavese na dnevnoj sobi bile su razmaknute i napolju je bilo upaljeno bezbednosno svetlo. Iza staklenih vrata, senke plastične baštenske stolice i uvelog ružinog žbunja bile su oštre kao nož. Navukao je zavese i otvorio vrata prema kupatilu i spavaćoj sobi, upalio svetla, proverio prozore, tražio bilo kakav znak nereda. Ništa.

Seo je u jedinu udobnu fotelju, onu okrenutu televizoru, i ponovo razmišljao o Karli u operskom baru: Karla, u zelenoj haljini, sa glavom nakrivljenom na stranu, sluša onog debelog čoveka, pretvara se da joj nije dosadno, trenutak pre nego što je podigla pogled i ugledala ga.

I evo ga, onaj isti grč u stomaku, snažan i trenutak kao i uvek.

I ništa se nije promenilo.

Osam godina ranije. Prvi sastanak, ako se tako može nazvati: on na stolici sa jarkim svetlom uperenim u lice, a ona samo glas iza svetla koji govori: *Mogu da te spasem*. Zar mu je samo to trebalo, te reći? Izgovorene u trenutku kad je sve upropastio

– dokazao vojsci da je u pravu, izgubio živce, gledao čoveka kako umire vrišteći – kad je spavao na ulici, brijao se u javnim klozetima, jeo iz kanti kod prodavnica, izbegavao dnevno svetlo, uplašen da hoda ulicama da ga ne bi ugledali ljudi Džona Kvilana i uradili mu ono što su uradili i drugima. Kad se življenje pretvorilo u običan refleks i posledicu obuke...

Mogu da te spasem.

I to je i učinila: uzela je sve bitne tačke iz njegovog prošlog postojanja i izbrisala ih sa mape – očistila ga – zatim mu je nabavila nov identitet, dala mu avionsku kartu i rekla mu da beži i da se ne vraća.

Samo što se on vratio, mada tek kad su se ljudi koji su znali šta je uradio one noći kad je Teri Kanlif umro našli iza rešetaka, ili su bili mrtvi. Vratio se jer je to bio jedini način da tu noć ostavi iza sebe: da radi za Fildinga, sve teške poslove, i svaki da bude čist, dovršen i uredan, bez brljotina, propusta i zbrke. I bez oklevanja – svaki posao kao dokaz da ipak može da ga obavi, da su oni iz Specijalnih operacija pogrešili, da je Kanlif bio izuzetak, loša noć koja ga je uhvatila nesprennog, ništa zbog čega bi se uzbuđivao. Da čovek koji se raspao nije bio on.

Za svaki posao, odlazio je kod nje po obaveštenja.

Jednog dana je iskoračila iza tog svetla.

I jednog dana mu je uputila jedan od onih njenih retkih, brzih i gotovo neprimetnih osmeha, i na trenutak je sve izgledalo moguće; ali onda mu je okrenula leđa.

Nisi mogao da podneseš. Nisi mogao da podneseš. Specijalne operacije su znale, a onda im je Kanlif dokazao da su bili u pravu. Jedan pogled na tebe pre osam godina i sve je videla. I neće zaboraviti.

Sve do jednog dana kad mu je preostalo samo da ode. Tada nije imao pojma da će mu toliko trebati da se vrati. Ali

nije mogao da se vrati dok mu je još bila u krvotoku, kao droga – dok je još razmišljao tako o njoj; dok ju je još sanjao. I tako je prošlo šest meseci, zatim dvanaest, pa osamnaest. I polako mu se povukla iz sistema sve dok nije počeo da sanja stare snove: čoveka za stolom, krov noću, onu farmu. Tada je znao da treba da se vrati.

Prvo što je uradio, čim je bio siguran da je bezbedno, bio je pokušaj da je pronađe.

Na stari telefonski broj javio se muškarac, Škot čiji glas nije prepoznao. Spustio je slušalicu bez reči. Nije bila ni na staroj adresi. Ali još je imao staru šifru za sastanak, vreme i mesto. Samo je trebalo da je pronađe.

I sad ju je video. I bilo je u redu, zar ne? Bio je profesionalan.

Tako je, samo ti to sebi ponavljaš. Postavljao si joj sva ona pitanja na koja si već znao odgovore, kao da ne bi primetila. Pričao si samo da je zadržiš tamo. Odugovlačio s onim poslednjim velikim pitanjem, uplašen da bi odgovor bio ne i da tog trenutka kad to izgovori neće ostati više ništa da se kaže.

Šta je mislio? Da je dovoljno što se vratio i sad će sve nekako biti drugačije? Da neće ništa osetiti?

Ili da će joj biti *drago*?

Nije ga ni pitala gde je bio.

Dakle, šta mu je sad ostalo? Posao? Ubacivanje u Program?

Čak ni ona ne može tamo da ga ubaci.

Noć se pretvorila u jutro pre nego što je zaspao i ponovo je sanjao jedan od starih snova. Mada je to bio manje san, a više sećanje.

U kancelariji je, stoji mirno ispred stola. Iza stola sedi muškarac u uniformi, ruku sklopljenih na dosijeju.

„Ovo nije odraz tvojih sposobnosti“, govori muškarac, i u tom trenutku se probudio sa poznatim teretom u stomaku, sa ukusom neuspeha u ustima.

Zazvonio mu je mobilni. Javio se – „Halo?“ – i čuo je Karlu: „Mislim da ću pronaći način“, i nešto u njemu se zgrčilo na sâm zvuk njenog glasa.

„Samo jedno“, rekla je, i mogao je da pretpostavi šta sledi. „Džon Kvilan vodi Program.“

„On ne zna ko sam.“

Karla je nakratko začutala, a onda rekla: „Javiću ti se.“

„Dakle?“, pitao je Filding. Bio je ljut, ukočenih ramena u skupom kaputu od kašmira, pesnica stegnutih ispod manžetni, a sedamdesetogodišnje lice bilo mu je izrovareno i izborano. Kao da je došao po odgovore, samo što ih nije bilo. „Dakle?“, ponovio je, a zatim: „Jebi se.“

Johansen je zavukao ruke u džepove jakne. Bio je hladan, bezbojan dan. Nalazili su se na obali reke istočno od Vulviča. Ispred njih je klizila Temza, brza i siva: naišla je plima. Iza njih se nalazila drvena ograda sa slikom neonski osvetljenih staklenih kula, a iza toga, gradilište. Kranovi su se izdizali prema nebu. Mesto je bilo izloženo: nije bilo ničeg da zaustavi vetar koji je sekao uzvodno, i bilo je previše neba.

„Ovo je šala“, rekao je Filding. Stara rutina. „Ovo je jebe-na šala.“

Johansen je rekao: „To je samo izviđanje. Uđem, pogledam naokolo, izađem. Četrdeset osam časova. To je sve.“

„Ne mogu da verujem“, rekao je Filding. „Džon Kvilan vodi Program.“ Kao da nije znao od samog početka, od trenutka kad je počeo da planira posao, dok je pušio cigaru u mraku stražnje sobe u Sohau, a osmeh mu odavao

samozadovoljstvo: *Ovo će ti se dopasti, ovo je jebena nemoguća misija, klijent nije pri čistoj svesti.*

Johansen je skrenuo pogled.

Ali Filding ga je i dalje prodorno posmatrao. „I šta? Misliš da je tamo na snazi neki statut ograničenja? Ili da Kvilan pati od amnezije? Posle onoga što se desilo Teriju Kanlifu, misliš da je *zaboravio?*“

„On ne zna ko sam“, ponovio je Johansen. „To je samo izviđanje. Ako ne bude bezbedno, povući ću se.“

Filding je rekao: „Bezbedno? Naravno da nije bezbedno, jebote. I kako misliš da ćeš se *izvući?* To je zatvor, jebeni zatvor. Ne možeš samo da odšetaš.“

Dva galeba su im zakreštala iznad glave i na gradilištu je neka mašina oživela iza drvene ograde, bljujući izduvne gasove.

Filding je promrmljao: „Trebalo bi da upotrebimo nekog unutra. To mesto je puno ubica, neka to obavi neko od njih. Pronađi tipa koji je upravo osuđen, priđi mu pre nego što uđe – nekog s decom napolju – otećemo jedno, da jasno pokažemo koliko smo daleko spremni da odemo...“

Od te pomisli mu se smučilo, ali svejedno nije bilo ni bitno. Neće se dogoditi. „Ja ću to obaviti“, rekao je Johansen.

Naravno da hoće. Nikad nije upropastio posao. A Filding mu je ipak izneo ovako nešto i podsećao ga koliko je teško, pretvarao se kao da ga odgovara, jer tako će ga samo još lakše nagovoriti, zar ne? Jednog dana će reći: *Sad možeš da prestaneš. Odlučio sam da prihvatim.* Ali ne još.

„A Karla? Može li ona da te ubaci?“

„Radi na tome.“

Filding nikad nije pokazivao da je zadovoljan. Okrenuo je glavu.

Na drugoj strani gradilišta malj je zabijao potporne stubove u blato. Posmatrali su kroz proreze na ogradi.

Johansen je konačno pitao: „Imaš li ga?“

Ali Filding još nije završio. Pitao je: „Zašto bih ti ga dao? Ovo bi trebalo da preskočiš. Ovo ne možeš da izvedeš i to ti je jasno. Svi imaju granicu, sine. Čak i ti. Ali ti to ne želiš da čuješ, zar ne?“

Malj je stao.

„Imaš li ga?“, ponovio je Johansen.

Filding je posegao u kaput, izvukao koverat i gurnuo mu ga u ruku. „Šta je to s tobom?“, ogorčeno je upitao. „Kakvo je ovo sranje?“ A onda je rekao, kao da mu se gadi, kao da se to kosi sa svim što je ispravno: „Kao da ti novac i nije važan.“

Koverat je običan, smeđi, neobeležen. Johansen ga nije ni otvorio. „Šta je uradio?“, pitao je.

Filding je kratko odgovorio: „Nešto loše.“

Prvo je zaključao ulazna vrata, navukao zavese, a onda otvorio koverat.

U njemu se nalazio samo jedan papir: fotografija izašla iz jeftinog kućnog štampača u boji, na kancelarijskom papiru. Dugo je samo zurio u nju. Zatim ju je vratio u koverat. Za dvadeset minuta, više mu neće biti u rukama.

Slika mu se urezala u glavu, cela i savršena.

Iz nekog razloga, nije očekivao ženu.

DAN DRUGI: ČETVRTAK – DAN PETI: NEDELJA

Karla

U četvrtak uveče sam išla na večeru – ili bolje reći išla je Šarlot Alton, iako i nije baš bila blistavo društvo. Koverat me je sačekao u stanu nešto posle jedanaest: noćni portir mi je uhvatio pogled dok sam prolazila kroz predvorje i pružio mi ga je.

Dve čaše vina su mi isparile iz krvotoka dok sam se vozila liftom do stana. Čim sam prošla kroz ulazna vrata, polomila sam pečat i izvadila papir.

Bilo joj je možda tridesetak, vitka, sa kosom boje bledog putera, a na fotografiji je nosila sivo odelo na kopčanje do vrata. Izgledalo je skupo, baš kao i njena kosa: mogla je biti korporacijski advokat, lepo vaspitana, suzdržana. Osmeh joj je bio kao oklop.

Mogla sam se zakleti da znam to lice.

Nije bilo imena, nijedan podatak iz života, samo slika.

Šta je uradila ta zagonetna bogatašica? Zašto ju je neko želeo mrtvu?

Ali bilo je jednostavno: osuđeni je kriminalac, kao i svi ostali u Programu, i u jednom trenutku lice joj se našlo u

tabloidima i na televizijskim ekranima. Za tren mi je mašta zamislila naslovnu stranu: uz fotografiju reč ČUDOVIŠTE! ispisanu ogromnim slovima.

Sigurno je u pitanju neka osveta. Osveta zbog izdaje u podzemlju? Ili žrtvina porodica. Jedno ili drugo. Mada, čudno je što Filding nije dao ime. Trebalo bi da imamo više od ovoga.

Ruke na tastaturi. Naš dijalog, lišen početka, poskakuje kroz ovlašćene servere, na tri kontinenta. Moj nedostatak žargona obeležio me je kao autsajdera, ali nisam želela da se time opterećujem, a ako je Finu smetalo, nijednom mi nije rekao.

<fine>

Odgovor je stigao gotovo istovremeno.

<K?>

Zapazila sam iznenađenje. Tokom protekle godine Fin se, kao i mnogi iz moje mreže, navikao da radi s Krejgijem.

<posao za tebe Privatan Lova uobičajena Program zatvorenika obezbeđeni objekat Nabavi pojedinosti Imena LICA Istorije Odgovor samo meni>

Ne možemo da provalimo u sistem, ali i ne moramo. Samo nam je potrebna kopija podataka.

Tajac. Fin je razmišljao o ovome, ili su serveri radili sporo.

<rok?>

<što pre>

<javiću ti> Njegov uobičajeni odgovor. Nekad mi je to išlo na živce. Ali nije bilo kao u filmovima; moglo je da potraje danima, ili nedeljama. Fin nije imao pojma. *Javiću ti* je sve što ću uopšte dobiti.

Prekinula sam vezu i zavalila se u fotelju.

Ponovo sam to popodne razgovarala s Fildingom, navaљivala da dobijem pojedinosti o klijentima, ali i oni su bili bezimeni: Filding je imao pravila o anonimnosti. „Imaju

preporuke“, samo to mi je rekao ovog puta. Neko drugi, neko s kim je već radio i kome je verovao, jemčio je za njih; i opet nije hteo da kaže ko. Zatim me je pitao znam li kako ću da ubacim Johansena u Program i odmah sam mu uzvratila istom merom: rekla sam da radim na tome. Poverenje je dvosmerna ulica, a mi nismo bili u njoj. U stvari, provela sam dan u potrazi za čovekom koji će mi biti ključ u ovome, mada on to nikad neće znati. Slika glavnog kandidata zurila je u mene sa ekrana. Kasnije ću mu proučiti život, u potrazi za bilo kakvim razlogom da ga isključim iz ovoga, ali za sada sam zadovoljna da ga ostavim tamo, iako je počinio zločine o kojima ne želim ni da razmišljam... Vratila sam se na ženu sa Johansenove slike. ČUDOVIŠTE. Bili bi divan par.

Upravo tada, digitalni sat u kancelariji zatrepao je sa 23.59 na 00.00. Bio je petak.

Vreme da razgovaram s Krejgijem.

Nisam nikad nameravala da vodim ovakav život. Neke stvari se jednostavno dogode.

Spetljala sam se s Tomasom Druom pre nego što sam otkrila ko je, ili šta je uradio; desi se to kad imaš dvadeset tri i naivan si. Bio je pametan, imao meke ruke, bistar pogled šarlatana i veru u sebe kakvu ni kod kog drugog nisam videla, ni pre ni kasnije. Upoznali smo se na zabavi u Kensingtonu; dva sata kasnije bili smo u krevetu.

Prošla je čitava nedelja pre nego što sam ga pitala čime se bavi. Na tabli ispred njegove kancelarije samo je pisalo DRU. „Istragama“, odgovorio je i nasmešio se.

Mesec dana nakon što sam došla da radim za njega – rutinski nadzor, osnovne informacione tehnologije, javljanje